

PRO

PRO 2016

VERKSAMHETSBERÄTTELSE OCH ÅRSREDOVISNING

Omslagsbild: PRO på väg för att lämna 139 064 namnunderskrifter för kontanternas bevarande till finansmarknadsminister Per Bolund.

Foto: Stefan Bladh

PRO 2016

VERKSAMHETSBERÄTTELSE OCH ÅRSREDOVISNING

Förord

Det är dags att summera ännu ett år i PRO:s historia. 2016 var ett händelserikt år som präglades av stort engagemang, både när det gäller intressepolitik och social gemenskap.

Att PRO fortfarande är en folkrörelse går inte att ta miste på. När vi under våren 2016 bestämde oss att göra en namninsamling för kontanterna fick det ett fantastiskt gensvar. Tillsammans samlade vi ihop knappt 140 000 namn som vi kunde överlämna till finansmarknadsminister Per Bolund i juni.

Jämställda pensioner var ett starkt tema för PRO 2016. På internationella kvinnodagen arrangerade PRO ett uppmärksammat seminarium om hur pensionssystemet måste förändras för att äldre kvinnors ekonomiska situation ska förbättras. Gemensamt med de övriga pensionärsorganisationerna har vi lämnat synpunkter på pensionsgruppens arbete om jämställda pensioner och en skrivelse till regeringen med krav att ta bort åldersgränsen för omställningspensionen.

Vårt arbete ger resultat, även om det går långsamt. Efter ett öppet brev till statsminister Stefan Löfven i december, fick vi beskedet att pensionssystemets grundskydd ska ses över. Ett efterlängtat besked som måste hanteras skyndsamt.

PRO fanns också på plats i Visby under Almedalsveckan och arrangerade ett uppskattat seminarium om hälsa och friskvård. PRO Gotland såg till att vi syntes hela veckan i PRO-tältet i Visby hamn. Vi tog också ett viktigt steg när det gäller PRO:s arbete med integrationsfrågorna. GysingeAkademin hade temat integration och mångfald med syftet att intensifiera PRO:s arbete med de frågorna.

Tillsammans med ABF tog vi fram en uppskattad rapport om välfärdsteknik. Den behövs för att vi som berörs av ny teknik och nya hjälpmedel också ska kunna vara med och påverka utvecklingen. Ett omfattande studiearbete är nu på gång i hela landet.

Vi fortsätter att lära nytt genom vår stora studieverksamhet och störst är nyfikenheten kring data och IT. Intresset är också stort för att delta i våra olika riksmästerskap eller i någon av alla våra friskvårdsaktiviteter. Att uppleva kulturaktiviteter gemensamt är också populärt och det finns idag många köror, teatergrupper eller band runt om i PRO-Sverige! Det kräver ett stort engagemang för att hålla igång all denna aktivitet.

PRO vill göra skillnad i pensionärers liv. Det har vi också gjort under 2016. Genom att skapa mötesplatser för gemenskap, lära nytt och utvecklas, men också genom att driva viktiga intresspolitiska frågor för våra medlemmar.

Christina Tallberg
Ordförande PRO

PRO påverkar

PRO påverkar på alla nivåer i samhället. Distrikt, föreningar och samorganisationer lyfter fram PRO:s åsikter till beslutsfattare i kommuner och landsting/regioner. På nationell nivå påverkar vi politiker, myndigheter och organisationer, och bildar opinion genom att synas i lokal, regional och nationell media.

PRO:s arbete för bättre pensioner

På Internationella kvinnodagen 8 mars 2016 bjöd PRO in till seminariet (O)Jämställda pensioner – om hur pensionssystemet måste förändras för att äldre kvinnor ska få en bra ekonomi och pensionerna bli jämställda. I seminariet deltog bland andra socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S) och LO:s pensionsexpert Renée Andersson.

I ett gemensamt remissvar till pensionsgruppens skrivelse Jämställda pensioner? har PRO och övriga pensionärsorganisationer uttalat att utredningen trots det goda faktaunderlaget innehöll få konkreta förslag för att förbättra den ekonomiska situationen för pensionerade kvinnor idag.

Tillsammans med övriga pensionärsorganisationer har PRO också lämnat en skrivelse till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll med krav på att ta bort åldersgränsen för omställningspensionen, som idag är 65 år.

Under hösten publicerade media både i Sverige och EU statistik som visar att äldrefattigdomen ökar i Sverige. PRO krävde i ett öppet brev till statsminister Stefan Löfven att regeringen måste vidta åtgärder för att förbättra ekonomin för de pensionärer som har lägst inkomst. Därefter kom besked från regeringen och pensionsgruppen om tillsättandet av en utredning om pensionssystemets grundskydd (garantipension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd).

Pensionsålder och skatt på pension

Angående pensionsgruppens förslag om höjd pensionsålder har PRO under året återigen uttalat att förslagen kan bidra till att stärka äldres ställning på arbetsmarknaden om de genomförs, men att det först krävs förändringar i arbetslivet för att fler ska orka arbeta fram till 65 års ålder.

I och med att skatten sänktes för äldre 2016 har skillnaden i skatt mellan lön och pension tagits bort för de pensionärer som har lägst inkomst. PRO har under året fortsatt arbetet för att skatteflyktan ska slutas helt.

Namninsamling för kontanternas bevarande

Under våren 2016 genomförde PRO en namninsamlingskampanj under rubriken Kontanterna behövs. Syftet med kampanjen var att stoppa den snabba avvecklingen

av kontanter. Namninsamlingen genomfördes parallellt via en digital webbsida och manuellt på gator och torg. Under fem veckor samlade PRO in 139 064 namn, som lämnades till finansmarknadsminister Per Bolund i juni 2016.

Almedalen

Under Almedalsveckan bjöd PRO in till ett seminarium om de utmaningar som ett längre liv kan innebära – Lev livet hela livet! Deltagarna författaren och professor emerita Bodil Jönsson, samt professorerna Maj-Lis Hellenius och Tommy Cederholm föreläste om livsstil, kost, motion och folkhälsa.

PRO:s prisundersökning

Under hösten 2016 genomförde PRO för 25:e gången vår traditionella prisundersökning runt om i landet. Nästan var sju butik i Sverige undersöktes av cirka 1 500 PRO-medlemmar. Nytt för året var att PRO också ställde frågor om kontant-hantering. Prisundersökningen redovisades i januari 2017.

Välfärdsteknik

Tillsammans med ABF har PRO tagit fram rapporten Välfärdsteknik för äldre – hot eller möjlighet? Rapporten är skriven av Claes Tjäder och Tomas Lagerwall, och den tar upp etik och äldres deltagande i teknikutvecklingen kring rehabilitering, teknikstöd, hjälpmedel och tillgänglighet.

GysingeAkademien

2016 års GysingeAkademi hade temat integration och mångfald. Flera namnkunniga talare deltog, bland annat författaren och psykologen Hédi Fried, tidigare statsministern Ingvar Carlsson, tidigare partiledaren Bengt Westerberg och forskaren Charles Westin. Andra föreläsare kom från ABF, Rättviseförmedlingen och Invitationsdepartementet.

PRO i medierna

PRO fortsätter vara en stark röst i samhällsdebatten. Allra mest syns PRO i tryckt regional- och lokalpress i hela landet, men vår närvaro i riksmidia ökar. 2016 har representanter för PRO syns både på debattsidor, i redaktionella artiklar och i nyhetssändningar i TV och radio. Det totala antalet tillfällen då PRO medverkat i media har legat på samma nivå som under 2015, men räckvidden har ökat, och vi har i högre grad nått ut med våra budskap. Det tyder på att fler artiklar publicerats i större publikationer.

2016 har PRO:s närvaro på sociala medier mätts för första gången. Twitter har varit den kanal där PRO omnämns mest, tätt följt av Facebook.

Koll på läkemedel

Tillsammans med SPF Seniorerna och Apoteket AB driver PRO verksamheten Koll på läkemedel. Den årliga statistiken som Koll på läkemedel tar fram från Socialstyrelsen visade att andelen olämpliga läkemedel som ges till äldre har fortsatt att minska. I slutet av 2016 beviljades Koll på läkemedel statliga medel för att ta fram och sprida information om sambandet mellan läkemedel och fallskador. Detta arbete har nu påbörjats och kommer fortsätta under 2017.

Aktivt åldrande

PRO har under 2016 fortsatt arbetet i det fyraåriga tvärlivsprojektet Aktivt åldrande – Individuellt anpassade måltidslösningar för hälsa och livskvalitet för äldre.

I november avslutades projektet vid ett seminarium i Stockholm. En slutrapport kommer att färdigställas i början av 2017.

Hjälpmedel

PRO har under året deltagit i en referensgrupp som Socialstyrelsen haft i sitt regeringsuppdrag att ta fram en ny inriktning inom hjälpmedelsområdet samt att verka för att den enskilde ska vara delaktig i hjälpmedelsförskrivningen.

Referensgruppens arbete kommer att avslutas under 2017.

Internationell verksamhet

PRO är medlem i den internationella organisationen HelpAge International, som bedriver påverkansarbete kring äldres rättigheter. I Stockholmsdistriktet finns föreningen PRO Global som arbetar med frågor som rör äldres rättigheter i ett globalt perspektiv.

I samband med internationella äldredagen arrangerade PRO tillsammans med PRO Global och Ageing Research Centre seminariet Ett gott liv hela livet i Stockholm. Deltagare var statsrådet Annika Strandhäll, forskarna Johan Fritzell och Laura Fratiglioni samt Allan Larsson, rådgivare till EU-kommissionens ordförande.

PRO är medlem i den Nordiska samarbetskommittén, NSK. I kommittén ingår åtta pensionärsorganisationer från sex nordiska länder. I oktober arrangerade NSK seminariet Förebyggande av fallolyckor och välfärdsteknik i Sigtuna. Via NSK är PRO representant i den europeiska samarbetsorganisationen Age Platform Europe.

PRO är också medlem i Fairtrade.

Remissvar

- 100 krav för en starkare konsumentpolitik, Sveriges konsumenter.
- Bostäder att bo kvar i – Bygg för gemenskap i tillgänglighetssmarta boendemiljöer, Näringsdepartementet, SOU 2015:85.
- Digitaliseringens transformerande kraft – vägval för framtiden, delbetänkande, Näringsdepartementet, SOU 2015:91.
- Driftsformer för universitetssjukhus, Socialdepartementet, Ds 2016:28.
- Effektiv vård, Socialdepartementet, SOU 2016:2.
- Ett tandvårdsstöd för alla – Fler och starkare patienter, Socialdepartementet, SOU 2015:76.
- Fråga patienten – Nya perspektiv i klagomål och tillsyn, slutbetänkande från Klagomålsutredningen, SOU 2015:102.
- Föreskrifter och allmänna råd om avgiftsfrihet för screening med mammografi inom hälso- och sjukvården, Socialstyrelsen, Dnr 4.1.1-10918/2016.
- Förslag om särskilda vaccinationsprogram för riskgrupper, Folkhälsomyndigheten, Dnr 00076-2016.
- Riskgruppsvaccinationer som särskilda vaccinationsprogram, Socialdepartementet, Dnr S2013/00240/FS.
- Förslag till Boverkets föreskrifter om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer, Boverket.
- Hur står det till med den personliga integriteten? – En kartläggning av Integritetskommittén, Justitiedepartementet, SOU 2016:41.
- Jämställda pensioner? Socialdepartementet, Ds 2016:19 (tillsammans med RPG, SKPF och SPF Seniorerna).
- Långtidsutredningen 2015, huvudbetänkande, Finansdepartementet, SOU 2015:104 (tillsammans med RPG, SKPF, SPRF och SPF Seniorerna).
- Låt fler forma framtiden! Kulturdepartementet, SOU 2016:5 (tillsammans med SPF Seniorerna).
- Mål och myndighet – En effektiv styrning av jämställdhetspolitiken, Socialdepartementet, SOU 2015:86.
- Palett för ett stärkt civilsamhälle, Kulturdepartementet, SOU 2016:13.
- Privata sjukvårdsförsäkringar inom offentligt finansierad hälso- och sjukvård, Socialdepartementet, Ds 2016:29.
- Regional indelning – tre nya län, Finansdepartementet, SOU 2016:48.
- Stöd och hjälp till vuxna vid ställningstaganden till vård, omsorg och forskning, Socialdepartementet, SOU 2015:80.
- Särskilda satsningar på unga och äldres hälsa, Socialdepartementet, Ds 2015:59.
- Tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner, delrapport, Finansdepartementet, Fi2016/00127/B.
- Träning ger färdighet – Koncentrera vården för patientens bästa, Socialdepartementet, SOU 2015:98.
- Ökad insyn i välfärden, Socialdepartementet, SOU 2016:62.

Representation

PRO är Sveriges största organisation för landets pensionärer. Det innebär att PRO bjuds in att sitta med i olika folkrörelser, samhällsorgan och utredningar.

Under 2016 var PRO representerat i:

- ABF:s förbundsstyrelse: Carl-Eric Thörngren.
- ABF:s verksamhetsråd: Dan Karlsson.
- AGE Platform Europe's styrelse: Christina Tallberg.
- E-hälsomyndigheten – Utveckling kring EES (elektroniskt expertstöd): Joakim Erdtman/Gunnar Sandell.
- Energimarknadsinspektionens kundråd: Märtha Dahlberg.
- Finansinspektionen – Regeringens referensgrupp i konsumentfrågor: Märtha Dahlberg.
- Myndigheten för Delaktighet – Regeringsuppdraget om välfärdsteknologi inom socialtjänsten, referensgruppen digitala tjänster: Susanne Öhrling.
- Pensionsmyndighetens pensionärsråd: Jan Andersson, Leif Persson och Anders Thoré.
- Projektet Aktivt åldrande med SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut: Margareta Jansson.
- Projektgruppen inom SMEDPACK, säkra förpackningar för läkemedel: Joakim Erdtman.
- Referensgrupp till forskningsprojektet DöBra, Karolinska institutet: Janette Bäckman.
- Referensgrupp till Hjälpmiddelsutredningen: Tomas Lagerwall.
- Referensgrupp till Svenska Palliativregistret: Maj-Britt Sandlund, Kerstin Blomqvist.
- Referensgrupp till Utredningen om ökat fokus på kvalitet och säkerhet på apoteksmarknaden: Christina Tallberg.
- Referensgrupp till Välfärdsutredningen: Christina Tallberg.
- Regeringens pensionärskommitté: Christina Tallberg, Lars Hedberg.
- Socialstyrelsen – E-hälsorådet: Joakim Erdtman.
- Socialstyrelsen – Äldrerådet: Susanne Öhrling.
- Statens pensionsverks pensionärspanel: Anders Thoré.
- Sveriges kommuner och landsting – Bättre vård för sjuka äldre: Joakim Erdtman.
- Sveriges konsumenter: Märtha Dahlberg.
- Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket – Ledamot av Insynsrådet: Sten Boström.
- Utredningen om nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen: Christina Tallberg ingår som expert.
- PRO:s rikslotteri Trippelskrapets styrgrupp: Christina Tallberg, Roine Hangvar samt Britt-Marie Ekvall t.o.m. 2016-06-30 och Johnny Löfstrand fr.o.m. 2016-07-01, lotteriföreståndare.
- Folkspel – Folkrörelsernas samarbetsorgan för spel- och lotterifrågor: Roine Hangvar, styrelse-suppleant.
- Grand Tours AB: Christina Tallberg, Lars Hedberg, Lisbeth Staaf Igelström, Roine Hangvar samt Jan Andersson, ersättare.

HOLMEN
36
Folksam

HOLMEN
17

Friskvård, studier och resor

PRO har ett stort utbud av aktiviteter för medlemmarna. Kultur, sång och studier är det som engagerar flest. Under 2016 erbjöd PRO studiecirklar i 148 olika ämnen. PROsIT-cirklarna lockade flest deltagare. Även reseverksamheten är mycket populär och många PRO:are har under året rest både inom och utom Sverige.

Motion och gymnastik

Under 2016 motionerade, dansade och gymnastiserade omkring 411 000 medlemmar i PRO. Många tävlade i uttagningarna till PRO:s riksmästerskap i golf, orientering, boule, bridge och bowling. Andra deltog i exempelvis Qi- Gong, seniordans, Line-dance, simning, stavgång, curling, promenader, orientering, styrketräning och cykling.

Kultur och sång

752 400 besökare kom under 2016 till PRO:s 13 800 rapporterade kulturarrangemang. I PRO fanns 384 sång- och musikgrupper 2016.

Folkbildning

Cirka 122 500 medlemmar deltog i 12 100 studiecirklar och annan folkbildning. Studiecirkklarna hölls förra året inom 148 olika ämnen, från Allmän språkkunskap till Övrigt konsthantverk. PROsIT-cirklarna lockade flest medlemmar även i år, med 8 400 deltagare.

Studie- och informationsatsningen "Försök inte lura mig" mot bedrägerier mot äldre, som startade hösten 2015, har under 2016 fått stort genomslag bland våra PRO-föreningar. Cirka 100 studiecirklar har genomförts i ämnet och flera tusen medlemmar har deltagit på föreningarnas informationsmöten och föreläsningar. Satsningen har genomförts i samarbete med Polisen, SPF Seniorerna och Brottsofferjouren och enligt Polisen har den gjort att ökningen av bedrägeribrotten har trappats ner.

Kurser och konferenser

Under 2016 genomförde PRO centrala kurser för distriktsansvariga i bland annat konsumentfrågor, friskvård, studier, PRO Försäkringar, medlemsrekrytering och medlemsvård, trafiksäkerhet, intressepolitiskt arbete, PRO Kontakt, ledarskap, ekonomi, kommunikation och IT. Riksorganisationen har även medverkat i PRO-distriktens kurser för föreningarnas förtroendevalda om bland annat konsumentfrågor och prisundersökningen, medlemsrekrytering, Koll på läkemedel, förebyggande från benbrott till inbrott, ledarskap samt kurser för pensionärsråden.

Under året har distriktet genomfört sammanlagt 542 kurser och konferenser för 13 300 förtroendevalda.

Kontakt för gemenskap

I PRO:s föreningar finns kontaktombud som ansvarar för att nya medlemmar får möjlighet att komma med i gemenskapen. Kontaktombuden ser även till att medlemmar som inte orkar delta i aktiviteter och på möten får telefonsamtal och besök. Under 2016 fanns drygt 2 700 kontaktombud i PRO. De hade telefonkontakt med och besökte cirka 63 300 medlemmar.

PRObåten och PROvetarna

För sjätte året i rad arrangerade PRO en kryssning med PRObåten från Stockholm till Mariehamn. 1 400 PRO:are roade sig med dans, musik och underhållning varvat med besök hos utställare. Föreläsningar hölls om styrketräning för äldre. Riksmästerskapet i PRO:s kunskapsstävling PROvetarna avgjordes också på båten. 2016 års segrare blev PRO Habo.

In- och utrikesresor

Under året genomförde föreningar och distrikt 3 400 resor inom utanför Norden. Totalt deltog 99 500 personer i resor genom PRO.

PROmedlemsresor genomförde två stora medlemsträffar under 2016, dels en Vårträff på Mallorca med 400 deltagare i maj, och dels en Höstträff på Gran Canaria med drygt 500 deltagare.

Temaresor med teman som boulespel, dans, hälsa, måleri, språk och trädgård har gått till Almuñécar på spanska sydkusten. Vandringsresor har gjorts till Kroatien, Mallorca, Österrike och Azorerna. Kultur- och storstadsresor har gått till Krakow, Prag, Berlin, Island och Marocko. SOLO-resor (för ensamresande) har gjorts till Kroatien, Mallorca, Nådendal och Almuñécar. Året avslutades med flera advents-, jul- och nyårsresor. Totalt deltog cirka 3 000 PRO-medlemmar på dessa resor.

PRO:s folkhögskola

PRO:s folkhögskola är en mötesplats för gemenskap, bildning och lärande. Under år 2016 genomfördes 4 385 deltagarveckor, vilket är en ökning från 2015. Av dessa genomfördes 1 328 på filialen i Solna som långa och korta kurser.

Våren 2016 hölls en 15-veckorskurs i Gysinge, där PRO-medlemmar fick möjlighet att studera samt bo på folkhögskolan till subventionerat pris.

Under hösten genomfördes även en kurs för asylsökande – Svenska från dag ett. Tack vare den kursen har skolan kunnat genomföra ett mycket uppskattat integrationsprojekt där asylsökande har mött förtroendevalda inom PRO när de

varit på kurs i Gysinge. Förutom kortare kurser för PRO-distrikt- och föreningar genomfördes kurser i bland annat friskvård, IT, måleri samt ett flertal ledarutbildningar.

Ett gemensamt julklappsinsamlande till asylboendet i Gysinge blev ett uppskattat samarbete mellan PRO:s folkhögskola och PRO Riks.

Intresseföreningen PRO:s folkhögskola Gysinge

1 158 av PRO:s föreningar och 11 av distrikten var under 2016 medlemmar i intresseföreningen. Medlemsavgifterna uppgick till 696 072 kronor och inkomna gåvor uppgick till 8 154 kronor. Intresseföreningen gav 650 000 kronor i anslag till folkhögskolan samt 52 700 kronor i kursavgifter.

Förtjänsttecken

Under 2016 har PRO delat ut 540 stycken förtjänsttecken till förtroendevalda i PRO-distrikt och föreningar. Det är en minskning jämfört med 2015 då 688 förtjänsttecken delades ut. De belönade medlemmarna har haft varierande uppdrag inom organisationen.

PRO:s rikslotteri Trippelskräpet

PRO bedriver sedan många år tillbaka ett eget riksomfattande medlemslotteri, för att stärka finansieringen av verksamheten i hela organisationen. Det säljs genom prenumerationer och i PRO-föreningarna, hos ATG-ombud och i större Coop-butiker.

Under 2016 såldes 2,5 miljoner lotter. Totalt gav det en nettointäkt till PRO:s olika organisationsled på cirka 12,9 miljoner kronor.

Deltagare

Gymnastik, dans, motion	411 000
Kulturarrangemang	752 400
In- och utrikesresor	99 500
Studiecirklar	122 500
Summa	1 385 400

▲ Statistiken (förutom folkbildning och kultur) är hämtad från den aktivitetsrapport som föreningar, samorganisationer och distrikt lämnar varje år. Statistiken för folkbildning och kultur har levererats från ABF, där PRO redovisar denna verksamhet.

Medlemsrekrytering

PRO har fortsatt satsningen på medlemsrekrytering. Under 2016 ordnade vi såväl värvningsevents och rekryteringskampanjer som kurser i medlemsvärvning både centralt och regionalt.

PRO rekryterade cirka 31 000 nya medlemmar under 2016 genom flera olika satsningar och kampanjer. Riksorganisationens styrelse har under året också arbetat aktivt med frågorna bland annat i arbetsgruppen för Medlems- och framtidsfrågor.

65 års-kampanjen

Varje år genomför PRO den så kallade 65 års-kampanjen. Kontinuerligt under året skickas ett brev och en broschyr ut tillsammans med ett nummer av PRO:s medlemstidning PROpensionären till alla som ska fylla 65.

AfterWork

AfterWork är en rekryteringsform där PRO bjuder in presumtiva medlemmar till en avslappnad träff i pubmiljö, där deltagarna till ett förmånligt pris erbjuds öl, vin eller alkoholfritt alternativ samt något att äta. De bjuds dessutom på underhållning och får information om PRO:s verksamhet.

Under året genomförde PRO AfterWork på 22 orter runt om i landet.

Värva en vän

Under hösten har alla som registrerat en vän via kampanjen värva en vän premierats med fyra trippelskrapslotter från PRO:s medlemslotteri.

GysingeAkademin

För att öka andelen medlemmar med utländsk härkomst i PRO handlade 2016 års GysingeAkademi om integration och mångfald. Flera namnkunniga talare deltog.

PROresan

För att inspirera föreningarna till medlemsvärvning och framför allt medlemsvård genomförde PRO under året tre event under namnet PROresan. Eventen genomfördes i samarbete med de tre distrikten Värmland, Jönköping och Norrbotten.

De förtroendevalda fick möjlighet utbyta erfarenheter och prova olika aktiviteter anpassade för föreningsliv i ett modernt PRO.

PRO har under året också uppdaterat och tagit fram både medlemsvärvarvykort och broschyrer som finns tillgängliga i PRO:s webbbutik.

Kurser i medlemsrekrytering

Hösten 2016 hölls en kurs för distriktens medlems- och kontaktombudsansvariga. Den lockade nästan 40 deltagare. Både tjänstemän från riksorganisationen och representanter från riksorganisationens styrelse medverkade.

Vid tolv tillfällen medverkade riksorganisationen vid regionala kurser i medlemsrekrytering runt om i landet.

Medlemsstatistiken

Organisationsgraden i PRO har minskat något under året. Nyrekryteringen går fortfarande bra, nästan 31 000 nya medlemmar har rekryterats under 2016. Trots det minskade PRO i medlemsantal med drygt 10 000 medlemmar. Det innebär en minskning med 3 %.

Under året organiserade PRO totalt 387 005 av landets pensionärer, vilket motsvarar 19,6 %. PRO är landets största organisation för pensionärer.

Medlemsförmåner

PRO:s medlemmar erbjuds regelbundet rabatter och förmåner från PROmedlemsresor och Grand Tours, PRO:s folkhögskola, PROförsäkringar, Datakompis och PRO Mervärde.

PRO Mervärde består av ett hundratal medlemserbudanden som kontinuerligt uppdateras. Erbjudanden finns att tillgå på PRO:s webb eller via PRO Mervärdes kundtjänst.

Medlemsstatistik

Distrikt	Medlemskap 2016	Medlemskap 2015	Ökning/-minskning
Blekinge	8 302	8 400	-98
Bohuslän	14 825	15 327	-502
Dalarna	19 998	20 470	-472
Gotland	2 175	2 164	11
Gävleborg	17 660	17 856	-196
Göteborg	9 492	10 009	-517
Halland	9 040	9 375	-335
Jämtland	10 305	10 423	-118
Jönköpings län	13 542	13 949	-407
Kalmar län	13 669	14 187	-518
Kronobergs län	8 099	8 242	-143
Medelpad	8 525	8 759	-234
Norra Älvsborg	10 535	10 880	-345
Norrbottn	19 866	20 351	-485
Skaraborg	9 795	9 945	-150
Skåne	43 396	44 348	-952
Stockholms län	50 745	53 521	-2 776
Södermanland	9 420	9 741	-321
Södra Älvsborg	9 817	9 888	-71
Uppsala län	16 341	16 460	-119
Värmland	16 518	16 781	-263
Västerbotten	14 266	14 631	-365
Västmanland	12 632	13 196	-564
Ångermanland	9 722	9 585	137
Örebro län	13 580	13 969	-389
Östergötland	14 740	15 099	-359
Summa:	387 005	397 556	-10 551

Kommunikationskanaler

PRO har under året fortsatt satsningen på såväl intern som extern kommunikation. Den översyn av PRO:s kommunikation som tidigare genomförts redovisades under 2016 och en ny kommunikationsenhet skapades på riksorganisationens kansli.

Kommunikationsöversyn

Det finns idag många utmaningar inom området kommunikation; den snabbt ökande digitaliseringen, en ny generation pensionärer, ett allt snabbare och mer svårstyrt kommunikations- och informationsflöde. I en fortsatt satsning på PRO:s interna och externa kommunikation gjorde riksorganisationens kansli därför en kommunikationsöversyn under 2015. Översynen redovisades under 2016 och en ny kommunikationsenhet på riksorganisationens kansli bildades.

PROpensionären

Medlemstidningen PROpensionären utkommer med 9 nummer per år. Den går ut till alla medlemmar enligt principen en tidning per hushåll. Tidningen finns även som taltidning.

2016 hade PROpensionären en upplaga på 290 400, vilket är en minskning med 6 000 jämfört med 2015. 237 000 personer under 81 år beräknas ha läst tidningen hösten 2016 vilket ligger i nivå med hösten 2015. Utöver det skattar PRO att ytterligare 100 000 personer, som är 81 år och äldre, läser tidningen regelbundet. Enligt undersökningar ligger tidningen i topp när det gäller lästid, jämfört med andra medlemstidningar.

Under 2016 har projektet med distriktsbilagor utökats och har under året omfattat cirka 10 PRO-distrikt. Projektet kommer att fortgå och utökas under 2017.

Nyhetsbrev och intranät

Nyhetsbrevet PROinformerar har varje månad gått ut till föreningar, samorganisationer och distrikt, antingen per e-post eller i pappersform. PROinformerar läggs även upp på intranätet. Till distrikten har riksorganisationen även skickat ut nyhetsbrevet Distriktscirculäret.

PRO:s webb och Facebook

PRO:s webbplats förändras kontinuerligt. Under 2016 har bland annat händelser i media fått ett större utrymme. PRO:s namninsamlingskampanj för att stoppa den snabba avvecklingen av kontanterna, som genomfördes under våren 2016,

2016 års GysingeAkademi hade temat integration och mångfald. Författaren och psykologen Hédi Fried, som var en av talarna, hälsar på Abdi Haji Abdullaih.

genomfördes parallellt via en digital namninsamlingsida och manuellt på gator och torg.

På Facebook har antalet besökare sakta fortsatt att öka och engagemanget är stort bland våra målgrupper. Det inlägg som delades mest var om namninsamlingen för kontanterna i maj 2016. Det nådde 445 000 människor, vilket är rekord för PRO:s Facebookinlägg.

Webbstatistik

	Antal besökare under 2016	Förändring sedan 2015
www.pro.se	1 818 935	+ 79 186
Intranätet	51 131	- 10 592

1 392 föreningar och samorganisationer hade under 2016 en egen hemsida under pro.se, vilket var 90 färre än under 2015.

PRO:S STYRELSE. Stående: Gun-Britt Delsvik, Jan Andersson, Leif Persson, Ingela Ekholm, Johnny Löfstrand, Märtha Dahlberg, Ulla Holmberg, Ann-Sofie Ingman och Bernth Johnson. Sittande: Lisbeth Staaf Igelström, Christina Tallberg, Lars Hedberg och Mauritz Eliasson. Saknas på bilden: Janette Bäckman och Bengt Kronblad.

Beslutande organ

Styrelse

Christina Tallberg, ordförande, PRO Stockholms län, Lars Hedberg, 1:e vice ordförande, PRO Norrbotten, Lisbeth Staaf Igelström, 2:e vice ordförande, PRO Värmland, Jan Anderson, PRO Skåne, Mauritz Eliasson, PRO Bohuslän, Janette Bäckman, PRO Dalarna, Bengt Kronblad, PRO Kalmar län, Ulla Holmberg, PRO Västerbotten, Carl-Eric Thörngren, PRO Uppsala län, Ingela Ekholm, PRO Göteborg samt Märtha Dahlberg, personalrepresentant.

ERSÄTTARE

Bernth Johnson, PRO Blekinge, Ann-Sofie Ingman, PRO Ångermanland, Leif Persson, PRO Jämtland, Gun-Britt Delsvik Svensson, PRO Norra Älvsborg, Johnny Löfstrand, PRO Södermanland samt personalrepresentant ur fackklubbens styrelse.

Styrelsen har hållit 12 protokollförda sammanträden. Sekreterare har varit Anita Ulveklint.

Arbetsutskottet

Christina Tallberg, Lars Hedberg och Lisbeth Staaf Igelström och Jan Andersson (ersättare).

Arbetsutskottet har haft 11 protokollförda sammanträden.

Revisorer

Olof Karlsson, PRO Norrbotten, Sylve Qvillberg, PRO Skåne, samt Fredrik Sjölander, auktoriserad revisor KPMG AB.

Valberedning

Bo Johansson, PRO Stockholms län, ordförande/sammankallande, Ulla Berndtsson, PRO Västmanland, Barbro Sandberg, PRO Norrbotten, Gunnel Carlqvist, PRO Skåne, och Rune Johansson, PRO Södra Älvsborg.

ERSÄTTARE

Gunnel Akinder, PRO Kalmar län, Sterne Johannesson, PRO Blekinge, Ragnhild Wärn, PRO Östergötland, och Yngve Lindkvist, PRO Västerbotten.

Representantskapet

PRO:s representantskap har haft årsmöte den 19 maj på World Trade center, Stockholm och höstmöte den 21 november på World Trade center, Stockholm. Ordförande vid årsmötet var Bo Johansson, PRO Stockholms län, och vid höstmötet Inger Jonasson Sjödin, PRO Södermanland.

Distrikten har varit representerade enligt lista på följande sida.

På en uppvaktning hos sjukvårdsminister Gabriel Wikström (S) tog PRO:s ordförande Christina Tallberg upp PRO:s krav att tänderna ska räknas som en del av kroppen, och därför ingå i hälso- och sjukvårdens högkostnadsskydd.

DISTRIKT	ÅRSMÖTE	HÖSTMÖTE
Blekinge	Lotta Helgesson	Leif Andersson
Bohuslän	Leif Gabrielsson Lis-Britt Bering	Leif Gabrielsson Inger Duve
Dalarna	Kjell Mider Karin Jacobsson	Bo A Johansson Lars Östlund
Gotland	Per-Olof Karström	Per-Olof Karström
Gävleborg	Torsten Pettersson Sven-Erik Jansson	Torsten Pettersson Sven-Erik Jansson
Göteborg	Sven Carlsson	Sven Carlsson
Halland	Sten-Eric Svensson	Sten-Eric Svensson
Jämtlands län	Roger Öhman	Roger Öhman
Jönköpings län	Bengt Persson	Bengt Persson
Kalmar län	Gunnel Akinder Erna Heelge	Gunnel Akinder Erna Heelge
Kronoberg	Allan Nilsson	Bodil Fager-Bergqvist
Medelpad	Bengt Persson	Bengt Persson
Norra Älvsborg	Harry Berglund	Harry Berglund
Norrbottn	Sten Fors Astrid Noppa	Astrid Noppa Sten Fors
Skaraborg	Hans-Erik Lundkvist	Anita Lindgren
Skåne	Sven Englesson Mona Mattsson Gun Åkers	Sven Englesson Mona Mattsson
Stockholms län	Margareta Vikgren Bo Johansson Alf Andersson	Margareta Vikgren Bo Johansson Alf Andersson
Södermanland	Inger Jonasson Sjödin	Inger Jonasson Sjödin
Södra Älvsborg	Rune Johansson	Rune Johansson
Uppsala län	Eivor Johansson Sonja Persson	Eivor Johansson Lars-Erik Nyström
Värmland	Stig Nordling Ivar Linder	Stig Nordling Ivar Linder
Västerbottens län	Tage Wikström Britt Sundqvist	Tage Wikström Britt Sundqvist
Västmanland	Ulla Berndtsson	Ulla Berndtsson
Ångermanland	Ebbe Lydig	
Örebro län	Arne Önnefors Claes Lindnér	Arne Önnefors
Östergötland	Curt Karlsson Inghild Larsson	Inghild Larsson Curt Karlsson

Årsredovisning 2016

Förvaltningsberättelse

Allmänt om verksamheten

Årsredovisningen omfattar Pensionärernas Riksorganisation, 846000-5120, med säte i Stockholm inklusive resultatenheter PRO:s folkhögskola i Gysinge och Intresseföreningen PRO:s folkhögskola Gysinge.

Pensionärernas riksorganisation, PRO, är en intresseorganisation för Sveriges pensionärer. Vi pensionärer vill, genom PRO, medverka till att stärka demokratiska värden och ett medmänskligt synsätt i Sverige, och inom den ramen ta tillvara pensionärernas intressen.

PRO är en självständig, oberoende och partipolitiskt obunden organisation. Så här formulerar vi våra uppgifter:

- Vi verkar för ett samhälle där medborgarna har ekonomisk trygghet, där det finns god vård och omsorg och där livsmiljön är trygg och stimulerande.
- Vi vill att solidaritet och rättvisa ska vara grunden för medborgarnas gemensamma, politiska arbete.
- Vi ska motverka främlingsfientlighet, åldersdiskriminering och all annan diskriminering och främja personliga kontakter oavsett ursprung.
- Vi ska påverka politiska organ och andra beslutsfattare för att hävda pensionärernas intressen.
- Vi ska öka pensionärernas inflytande.

Utveckling av organisationens verksamhet, resultat och ställning

Ekonomisk översikt tkr	2016	2015	2014	2013
Verksamhetsintäkter	107 988	105 679	103 416	104 311
Verksamhetsresultat	-11 876	-18 240	-13 139	-1 995
Balansomslutning	69 403	76 801	99 486	107 688
Eget kapital	51 740	61 752	80 004	92 816
Soliditet %	75%	80%	80%	86%
Antal medlemskap	387 005	397 556	398 643	394 995
Antal deltagarveckor på folkhögskolan	4 385	4 228	4 586	4 677

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Under 2016 har en oberoende värdering av fastigheten i Gysinge genomförts. Utifrån värderingen gör styrelsen en försiktig bedömning av värdet på fastigheten, och därför görs en nedskrivning av byggnadens redovisade värde i årets bokslut med 10 000 tkr.

Organisationen bevakar pensionärernas intressen i regeringens pensionärskommitté och lokalt och regionalt i kommunernas och landstingens/regionernas pensionärsråd.

PRO har bedrivit opinionsarbete kring bland annat tillgång till kontanter, pensionärernas ekonomi – de orättvisa skatterna, pensioner och bostadstillägg – och mot åldersdiskriminering. PRO har också arbetat för förbättringar i äldre vården och läkemedelsförskrivning. Även under 2016 har PRO genomfört en prisundersökning i dagligvaruhandeln.

PRO har ett eget varumärke för olika typer av medlemsförmåner. PRO Mervärde – med ett 100-tal olika förmåner som PRO kan erbjuda tillsammans med LO Mervärde och Enter Card. En av medlemsförmånerna är att medlemmarna kan konvertera sitt medlemskort till PRO Master Card utan årsavgift med ett av marknadens bästa villkor.

Viktiga förhållanden

PRO bedriver en omfattande verksamhet och erbjuder medlemmarna en mötesplats för gemenskap, personlig utveckling, glädje och hälsa. PRO genomförde 2016, 12 100 studiecirkel i många olika ämnen med 122 500 deltagare.

Antalet medlemskap i PRO under 2016 var 387 005 (397 556). PRO är Sveriges i särklass största pensionärsorganisation.

PRO ger ut medlemstidningen PROpensionären med ett exemplar per medlems-hushåll. Tidningens TS-kontrollerade upplaga var 290 400 exemplar (296 400).

Sedan 1982 driver PRO folkhögskola. Skolan har sin verksamhet förlagd till den egna fastigheten Gysinge i Sandvikens kommun och i förhyrda lokaler i Solna.

Under 2016 genomfördes 4 385 st (4 228) deltagarveckor på folkhögskolan.

PRO är via Nordiska samarbetskommittén (NSK) fullvärdig medlem i organisationen AGE (The European Older People's Platform), som verkar för äldre frågor på EU-nivå.

Genom den till 58 % ägda resebyrå Grand Tours AB bedriver PRO det egna varumärket PROmedlemsresor.

Under 2016 deltog cirka 3 000 medlemmar i Grand Tours AB/PROmedlemsresors olika arrangemang.

Förväntad framtida utveckling samt väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer

Under den senaste fyraårsperioden har PRO haft en god medlemsutveckling men kan dock för 2015 och 2016 notera en medlemsminskning. För 2016 är minskningen 3 %. Den största risken är att medlemsrekryteringen avstannar.

Användning av finansiella instrument

För placering av organisationens överlikviditet har styrelsen beslutat och nedtecknat en särskild policy för medelplacering för PRO. Riktvärdet i policyn är 85 % räntebärande och 15 % aktierelaterade finansiella instrument. Under 2016 har placeringar skett till ett värde av 30 miljoner kronor. Fördelningen 2016 är därmed 89 % i räntebärande och 11 % i aktierelaterade finansiella instrument.

Förslag till resultatbehandling i Årsredovisningen för 2016:

Årets resultat före fondförändringar är -10 012 065 kronor.

Till representantskapets förfogande står följande resultat:

PRO:s fondkapital	61 751 904
Balanserad vinst eller förlust	-
Årets resultat	-10 012 065
<hr/>	
Summa	51 739 839

Styrelsens förslag till disponering av 2016 års resultat

Fond som är del av eget kapital:	Förändring:	Utgående balans 2016:
Kongressfonden, avsättning	989 443	6 015 335
Äldreforskningsfond, intäkter gåvor	157 989	2 204 605
Intresseföreningen	-16 925	556 381
Folkhögskolan	-358 319	11 127 525
Reparationsfond Gysinge	-657 911	5 522 675
Likviditetsfond	-	20 000 000
Dispositionsfond	-	1 877 438
Resultatutjämningsfond	-5 018 930	-
Inventariefond	-107 412	2 935 880
Övriga fonder	-5 000 000	1 500 000
Balanserat resultat	-	-
<hr/>		
Summa kronor	-10 012 065	51 739 839

Vad beträffar resultat och ställning i övrigt, hänvisas till efterföljande resultat- och balansräkningar med tillhörande noter.

Resultaträkning

BELOPP I KR	NOT	2016	2015
VERKSAMHETSINTÄKTER			
Medlemsavgifter		58 845 069	60 032 333
Gåvor	4	157 989	40 600
Bidrag	4	14 840 498	14 324 619
Nettoomsättning	5	33 338 106	30 482 853
Övriga intäkter	6	806 756	798 192
Summa verksamhetsintäkter		107 988 418	105 678 597
VERKSAMHETSKOSTNADER			
Lämnade bidrag och medlemsavgifter	7	-3 833 404	-3 778 173
Verksamhetskostnader	8	-44 882 363	-53 249 945
Övriga externa kostnader	9, 10	-21 272 297	-24 102 382
Personalkostnader	11	-38 921 888	-36 617 954
Av- och nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar	12, 13	-10 954 346	-6 170 215
Summa verksamhetskostnader	14	-119 864 298	-123 918 669
Verksamhetsresultat		-11 875 880	-18 240 072
RESULTAT FRÅN FINANSIELLA POSTER			
Ränteintäkter och liknande resultatposter	15	1 968 163	120 703
Räntekostnader och liknande resultatposter		-42 669	-52 275
Resultat efter finansiella poster		-9 950 386	-18 171 644
Resultat före skatt		-9 950 386	-18 171 644
Skatt på årets resultat	16	-61 679	-80 422
Årets resultat		-10 012 065	-18 252 066
Disposition av årets resultat			
Årets resultat enligt resultaträkningen (ovan)		-10 012 065	-18 252 066
Disposition till förvaltade fonder		10 012 065	18 252 066
Kvarstående resultat efter dispositioner		0	0

Balansräkning

BELOPP I KR	NOT	2016-12-31	2015-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
Byggnader och mark	17	3 509 892	13 077 403
Markanläggning	18	152 793	578 995
Inventarier, verktyg och installationer	19	638 892	858 400
		4 301 577	14 514 798
FINANSIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
Andelar i koncernföretag	20	1 477 700	1 476 700
		1 477 700	1 476 700
Summa anläggningstillgångar		5 779 277	15 991 498
Omsättningstillgångar			
VARULAGER M M			
Färdiga varor och handelsvaror		381 331	459 299
		381 331	459 299
KORTFRISTIGA FORDRINGAR			
Kundfordringar		2 252 544	1 849 018
Aktuell skattefordran		1 255 196	1 322 583
Övriga fordringar	21	9 307 003	9 053 294
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	22	4 674 541	4 699 255
		17 489 284	16 924 150
KORTFRISTIGA PLACERINGAR	23	38 987 543	14 157 298
KASSA OCH BANK			
Kassa och bank		6 765 775	29 269 173
		6 765 775	29 269 173
Summa omsättningstillgångar		63 623 933	60 809 920
SUMMA TILLGÅNGAR		69 403 210	76 801 418

Balansräkning

BELOPP I KR	NOT	2016-12-31	2015-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
EGET KAPITAL			
Egna fonder inklusive årets resultat		51 739 839	61 751 904
		51 739 839	61 751 904
LÅNGFRISTIGA SKULDER			
Övriga skulder		-	48 596
		-	48 596
KORTFRISTIGA SKULDER			
Leverantörsskulder		6 224 593	4 672 159
Övriga skulder	24	1 527 462	1 887 927
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	25	9 911 316	8 440 832
		17 663 371	15 000 918
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		69 403 210	76 801 418

Rapport över förändringar i eget kapital

		Intresseföreningen	Äldreforsk.fonden	Kongressfonden
Ingående balans	2016-01-01 *)	573 306 *)	2 046 616 *)	5 025 891
FÖRÄNDRINGAR DIREKT MOT EGET KAPITAL				
Äldreforskningsfonden gåva		-	157 989	-
Användning av Äldreforskningsfonden medel		-	-	-
Användning av Kongressfondens medel		-	-	-
Eget kapital före disposition av årets resultat		573 306	2 204 605	5 025 891
Disposition av resultat 2016		-16 925	-	989 443
Summa		556 381	2 204 605	6 015 334
Eget kapital	2016-12-31 **)	556 381 **)	2 204 605 **)	6 015 334

		Folkhögskolan	Övrig fond	Balanserat resultat inkl årets resultat
Ingående balans	2016-01-01 *)	11 485 844 *)	42 620 247 *)	-
Årets resultat				-10 012 065
FÖRÄNDRINGAR DIREKT MOT EGET KAPITAL				
Disposition av resultat 2016		-358 319	-10 784 253	10 012 065
Summa		-358 319	-10 784 253	10 012 065
Eget kapital	2016-12-31 **)	11 127 525 **)	31 835 994 **)	-

*) Totalt Eget kapital vid årets ingång 61 751 904

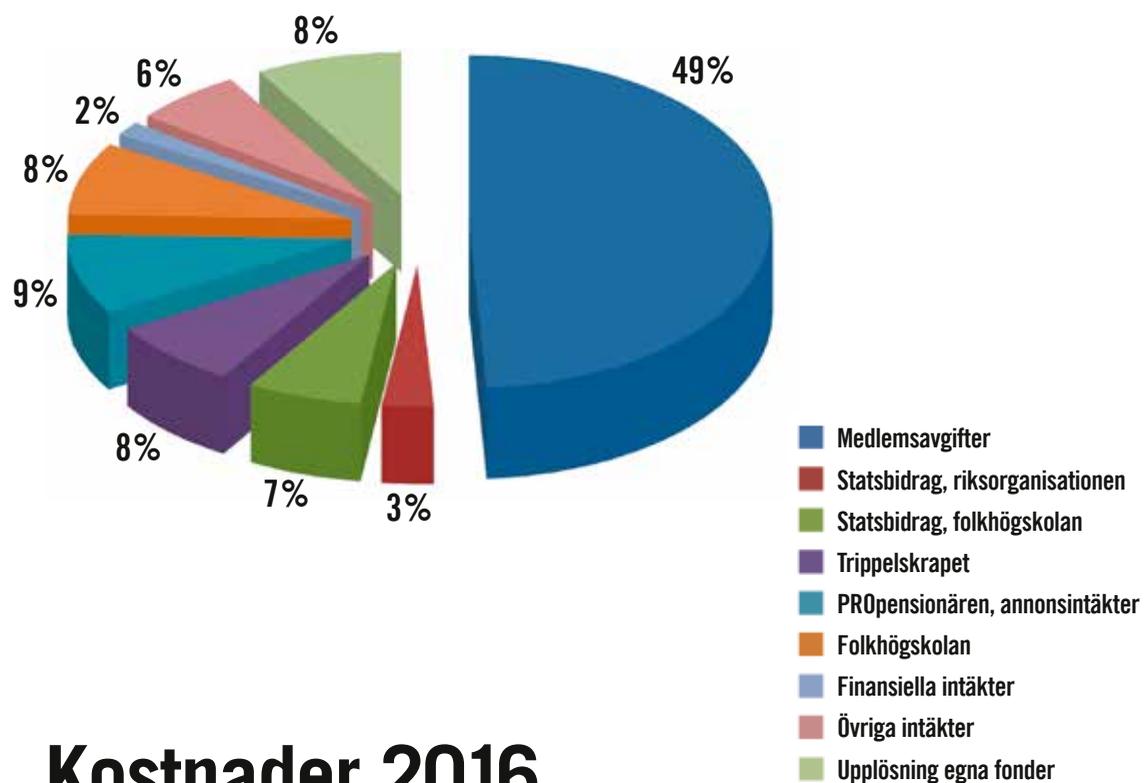
***) Totalt eget kapital vid årets utgång 51 739 839

Övriga fonder består av Likviditetsfonden, Inventariefonden, Övriga fonder, Reparationsfonden Gysinge samt Dispositionsfonden.

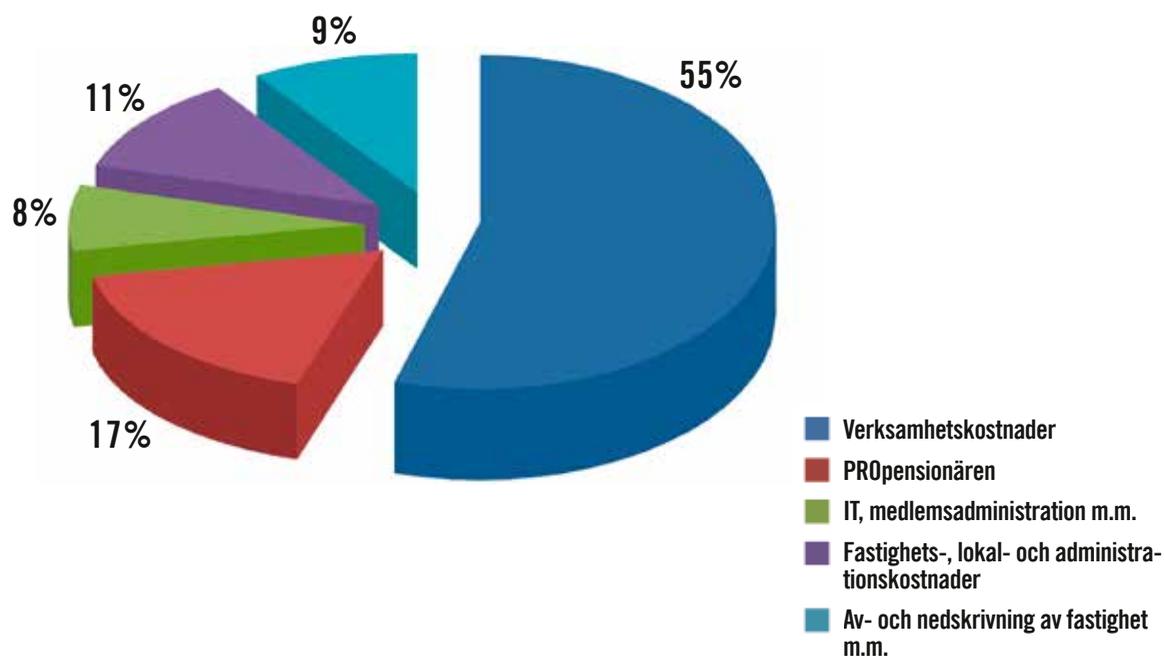
Kassaflödesanalys

BELOPP I KR	NOT	2016	2015
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN			
Resultat efter finansiella poster	28	-9 950 386	-18 171 644
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet	30	9 185 250	6 170 215
		-765 136	-12 001 429
Betald inkomstskatt		5 708	-141 232
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital		-759 428	-12 142 661
FÖRÄNDRINGAR I RÖRELSEKAPITAL			
Ökning(-)/Minskning(+) av varulager		77 968	-16 657
Ökning(-)/Minskning(+) av rörelsefordringar		-632 521	-497 966
Ökning(+)/Minskning(-) av rörelseskulder		2 613 857	-4 312 441
Kassaflöde från den löpande verksamheten		1 299 876	-16 969 725
INVESTERINGSVERKSAMHETEN			
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-741 125	-635 901
Förvärv och avyttringar av finansiella tillgångar		-2 839 792	-
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-3 580 917	-635 901
Årets kassaflöde		-2 281 041	-17 605 626
Likvida medel vid årets början		43 154 830	60 760 456
Likvida medel vid årets slut	29	40 873 789	43 154 830

Intäkter 2016

Kostnader 2016

Noter

Belopp i kr om inget annat anges

NOT 1 REDOVISNINGSPRINCIPER

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och enligt Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3).

Redovisningsprinciperna är oförändrade jämfört med tidigare år.

Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats till anskaffningsvärden om inget annat anges nedan.

Tillgångar

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar. I anskaffningsvärdet ingår förutom inköpspriset även utgifter som är direkt hänförliga till förvärvet.

Tillkommande utgifter

Tillkommande utgifter som uppfyller tillgångskriteriet räknas in i tillgångens redovisade värde. Utgifter för löpande underhåll och reparationer redovisas som kostnader när de uppkommer.

För vissa av de materiella anläggningstillgångarna har skillnaden i förbrukningen av betydande komponenter bedömts vara väsentlig. Dessa tillgångar har därför delats upp i komponenter vilka skrivs av separat.

Avskrivningar

Avskrivning sker linjärt över tillgångens beräknade nyttjandeperiod eftersom det återspeglar den förväntade förbrukningen av tillgångens framtida ekonomiska fördelar.

Avskrivningen redovisas som kostnad i resultaträkningen.

	<i>Nyttjandeperiod</i>
Byggnader	20 - 120 år
Markanläggningar	15 år
Inventarier, verktyg och installationer	3 - 5 år

Byggnaderna består av ett antal komponenter med olika nyttjandeperioder.

Byggnaderna på fastigheten har indelats i fem olika byggnadstyper med liknande användningsområde. Dessa har i sin tur indelats i komponenter med varierande nyttjandeperiod. Vid bedömning av komponenternas olika nyttjandeperioder har hänsyn tagits till föreningen och ändamålet med den verksamhet de bedriver.

Byggnaderna består därmed av flera komponenter vars nyttjandeperioder varierar.

Följande huvudgrupper av komponenter har identifierats och ligger till grund för avskrivningen på byggnader:

- Stomme	80-120 år
- Tak	50 år
- Fasad	45 år
- Fönster utvändigt	30 år
- Stomkompletteringar/invändiga ytskikt	30 år
- Ventilation	30 år
- VS	50 år
- El	45 år
- Transportsystem	35 år

Nedskrivningar – materiella och immateriella anläggningstillgångar samt andelar i koncernföretag

Vid varje balansdag bedöms om det finns någon indikation på att en tillgångs värde är lägre än dess redovisade värde. Om en sådan indikation finns, beräknas tillgångens återvinningsvärde. Om det inte går att beräkna en enskild tillgångs återvinningsvärde beräknas återvinningsvärdet för hela den kassagenererande enhet som tillgången hör till.

Återvinningsvärdet är det högsta av verkligt värde med avdrag för försäljningskostnader och nyttjandevärde. Vid beräkning av nyttjandevärdet beräknas nuvärdet av de framtida kassaflöden som tillgången väntas ge upphov till i den löpande verksamheten samt när den avyttras eller utrangeras. Den diskonteringsränta som används är före skatt och återspeglar marknadsmässiga bedömningar av pengars tidsvärde och de risker som avser tillgången. En tidigare nedskrivning återförs endast om de skäl som låg till grund för beräkningen av återvinningsvärdet vid den senaste nedskrivningen har förändrats.

Leasing*Leasetagare*

Alla leasingavtal redovisas som operationella leasingavtal.

Operationella leasingavtal

Leasingavgifterna enligt operationella leasingavtal, inklusive förhöjd förstagångshyra men exklusive utgifter för tjänster som försäkring och underhåll, redovisas som kostnad linjärt över leasingperioden.

Varulager

Varulagret är upptaget till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet. Därvid har inkuransrisk beaktats. Anskaffningsvärdet beräknas enligt först in- först ut-principen (FIFU). I anskaffningsvärdet ingår förutom utgifter för inköp även utgifter för att bringa varorna till deras aktuella plats och skick.

Finansiella tillgångar och skulder

Finansiella tillgångar och skulder redovisas i enlighet med kapitel 11 (Finansiella instrument värderade utifrån anskaffningsvärdet) i BFNAR 2012:1.

Redovisning i och borttagande från balansräkningen

En finansiell tillgång eller finansiell skuld tas upp i balansräkningen när organisationen blir part i instrumentets avtalsmässiga villkor. En finansiell tillgång tas bort från balansräkningen när den avtalsenliga rätten till kassaflödet från tillgången har upphört eller reglerats. Detsamma gäller när de risker och fördelar som är förknippade med innehavet i allt väsentligt överförs till annan part och organisationen inte längre har kontroll över den finansiella tillgången. En finansiell skuld tas bort från balansräkningen när den avtalade förpliktelsen fullgjorts eller upphört.

Värdering av finansiella tillgångar

Finansiella tillgångar värderas vid första redovisningstillfället till anskaffningsvärde, inklusive eventuella transaktionsutgifter som är direkt hänförliga till förvärvet av tillgången.

Finansiella omsättningstillgångar värderas efter första redovisningstillfället till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet på balansdagen.

Kundfordringar och övriga fordringar som utgör omsättningstillgångar värderas individuellt till det belopp som beräknas inflyta.

Finansiella anläggningstillgångar värderas efter första redovisningstillfället till anskaffningsvärde med avdrag för eventuella nedskrivningar.

Räntebärande finansiella tillgångar värderas till upplupet anskaffningsvärde med tillämpning av effektivräntemetoden.

Andelar i dotterföretag, intresseföretag och gemensamt styrda företag redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade nedskrivningar. I anskaffningsvärdet

ingår förutom inköpspriset även utgifter som är direkt hänförliga till förvärvet.

Vid värdering till lägsta värdets princip respektive vid bedömning av nedskrivningsbehov anses organisationens finansiella instrument som innehas för riskspridning ingå i en värdepappersportfölj och värderas därför som en post.

Värdering av finansiella skulder

Finansiella skulder värderas till upplupet anskaffningsvärde. Utgifter som är direkt hänförliga till upptagande av lån korrigerar lånets anskaffningsvärde och periodiseras enligt effektivräntemetoden.

Ersättningar till anställda

Ersättningar till anställda efter avslutad anställning

Planer för ersättningar efter avslutad anställning klassificeras som antingen avgiftsbestämda eller förmånsbestämda.

Vid avgiftsbestämda planer betalas fastställda avgifter till ett annat företag, normalt ett försäkringsföretag, och har inte längre någon förpliktelse till den anställde när avgiften är betald. Storleken på den anställdes ersättningar efter avslutad anställning är beroende av de avgifter som har betalats och den kapitalavkastning som avgifterna ger.

AVGIFTSBESTÄMDA PLANER

Avgifterna för avgiftsbestämda planer redovisas som kostnad. Obetalda avgifter redovisas som skuld.

FÖRMÅNSBESTÄMDA PLANER

Organisationen har valt att tillämpa de förenklingsregler som finns i BFNAR 2012:1.

Planer för vilka pensionspremier betalas redovisas som avgiftsbestämda vilket innebär att avgifterna kostnadsförs i resultaträkningen.

Övriga långfristiga ersättningar till anställda

Skuld avseende övriga långfristiga ersättningar till anställda redovisas till nuvärdet av förpliktelsen på balansdagen.

Ersättningar vid uppsägning

Ersättningar vid uppsägningar, i den omfattning ersättningen inte ger organisationen några framtida ekonomiska fördelar, redovisas endast som en skuld och en kostnad när organisationen har en legal eller informell förpliktelse att antingen

- a) avsluta en anställds eller en grupp av anställdas anställning före den normala tidpunkten för anställningens upphörande, eller
- b) lämna ersättningar vid uppsägning genom erbjudande för att uppmuntra frivillig avgång.

Ersättningar vid uppsägningar redovisas endast när organisationen har en detaljerad plan för uppsägningen och inte har någon realistisk möjlighet att annullera planen.

Skatt

Skatt på årets resultat i resultaträkningen består av aktuell skatt. Aktuell skatt är inkomstskatt för innevarande räkenskapsår som avser årets skattepliktiga resultat och den del av tidigare räkenskapsårs inkomstskatt som ännu inte har redovisats.

Eventualförbindelser

En eventualförpliktelse är:

- En möjlig förpliktelse som till följd av inträffade händelser och vars förekomst endast kommer att bekräftas av en eller flera osäkra framtida händelser, som inte helt ligger inom organisationens kontroll, inträffar eller uteblir, eller

- En befintlig förpliktelse till följd av inträffade händelser, men som inte redovisas som skuld eller avsättning eftersom det inte är sannolikt att ett utflöde av resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen eller förpliktelsens storlek inte kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet.

Eventualförpliktelser är en sammanfattande beteckning för sådana garantier, ekonomiska åtaganden och eventuella förpliktelser som inte tas upp i balansräkningen.

Intäkter

Det inflöde av ekonomiska fördelar som organisationen erhållit eller kommer att erhålla för egen räkning redovisas som intäkt. Intäkter värderas till verkliga värdet av det som erhållits eller kommer att erhållas, med avdrag för rabatter.

Medlemsavgifter

Medlemsavgifter omfattar den del som avser medlemskap i organisationen. Medlemsavgifter redovisas vid inbetalning från medlemmen och intäktsredovisas över den tidsperiod som avses.

Gåvor och bidrag

En transaktion i vilken organisationen tar emot en tillgång eller en tjänst som har ett värde utan att ge tillbaka motsvarande värde i utbyte är en gåva eller ett erhållet bidrag. Om tillgången eller tjänsten erhålls därför att organisationen uppfyllt eller kommer att uppfylla vissa villkor och om organisationen har en skyldighet att återbetala till motparten om villkoren inte uppfylls, är det ett erhållet bidrag. Är det inget bidrag är det en gåva.

GÅVOR

Gåvor redovisas som huvudregel som intäkt när de erhålls.

En gåva som intäktsförts redovisas antingen som en tillgång eller en kostnad beroende på om gåvan förbrukas direkt eller inte. Gåvor som organisationen avser att stadigvarande bruka i verksamheten redovisas som anläggningstillgångar. Övriga gåvor redovisas som omsättningstillgångar.

Gåvor värderas som huvudregel till verkligt värde.

I de fall organisationen lämnat en ersättning för att erhålla gåvan minskas gåvans värde med ersättningen.

BIDRAG

Bidrag redovisas som intäkt när villkoren för att erhålla bidraget uppfyllts. Erhållna bidrag redovisas som skuld till dess villkoren för att erhålla bidraget uppfylls.

Bidrag som erhållits för att täcka vissa kostnader redovisas samma räkenskapsår som den kostnad bidraget är avsett att täcka.

Erhållna bidrag värderas till det verkliga värdet av den tillgång som organisationen fått eller kommer att få.

Nettoomsättning

Intäkt vid försäljning av varor redovisas normalt vid försäljningstillfället. Prenumerationer redovisas som intäkt linjärt över prenumerationstiden.

Försäljning av varor

Vid försäljning av varor redovisas intäkten vid leverans.

Vid försäljning av varor redovisas en intäkt när följande kriterier är uppfyllda:

- De ekonomiska fördelarna som är förknippade med transaktionen sannolikt kommer att tillfalla organisationen,
- Inkomsten kan beräknas på ett tillförlitligt sätt,
- Organisationens har överfört de väsentliga riskerna och fördelarna som är förknippade med varornas ägande till köparen,

- Organisationen har inte längre ett sådant engagemang i den löpande förvaltningen som vanligtvis förknippas med ägande och utövar inte heller någon reell kontroll över de sålda varorna, samt
- De utgifter som har uppkommit eller förväntas uppkomma till följd av transaktionen kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Ränta och utdelning

Intäkt redovisas när de ekonomiska fördelarna som är förknippade med transaktionen sannolikt kommer att tillfalla organisationen samt när inkomsten kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Ränta redovisas som intäkt enligt effektivräntemetoden.

Utdelning redovisas när ägarens rätt att erhålla betalningen har säkerställts.

Eftersom moderföreningen innehar mer än hälften av rösterna för samtliga andelar i dotterföretaget redovisas utdelning när rätten att få utdelning bedöms som säker och kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

NOT 2 UPPSKATTNINGAR OCH BEDÖMNINGAR

Grand Tours AB bedöms vara ett dotterbolag utan väsentlig betydelse. Koncernredovisning upprättas därför inte med hänvisning till Årsredovisningslagen 7 kap. 3 a §, då dotterbolaget inte har betydande påverkan på koncernens omsättning, resultat och eget kapital.

PRO:s rikslotteri Trippelskrapet är inte slutredovisat till Lotteriinspektionen vid årets slut.

I årsredovisningen redovisas ett uppskattat resultat.

NOT 3 KVITTNING AV INTÄKTER/KOSTNADER

Resultatet från PRO:s rikslotteri Trippelskrapet nettoredovisas i posten Nettoomsättning. Brutto har den totala omsättningen varit ca 62,8 (63,7) miljoner kronor.

Den intäkt som redovisats i PRO uppgår till 9,2 (7,5) miljoner kronor. Av de 9,2 miljoner kronorna är 1,4 miljoner kronor hänförligt till perioden 2015. Resterande 7,8 miljoner kronor hör till perioden 2016.

NOT 4 GÅVOR OCH ERHÅLLNA BIDRAG

GÅVOR SOM REDOVISATS I RESULTATRÄKNINGEN	2016	2015
Äldreforskningsfonden	157 989	40 600
Summa	157 989	40 600
BIDRAG SOM REDOVISATS SOM INTÄKT	2016	2015
Offentliga bidrag:		
MSB Bättre tänka efter före	1 622 519	1 663 472
Lönebidrag	306 670	522 639
Landstingsbidrag, kommunbidrag Fhsk	1 091 949	1 050 061
Statsbidrag, organisationsstöd	3 535 320	3 511 936
Statsbidrag Folkbildningsrådet, folkhögskolan	7 889 321	7 431 535
Övrigt	394 719	144 976
Summa offentliga bidrag	14 840 498	14 324 619

NOT 5 NETTOOMSÄTTNING PER RÖRELSEGREN

	2016	2015
NETTOOMSÄTTNING PER RÖRELSEGREN		
Folkhögskolans kurs- och konferensverksamhet	10 006 442	9 774 842
Annonsförsäljning	10 978 625	11 404 360
Förlagsmaterial	1 695 443	1 388 933
Trippelskrapet	9 229 603	7 204 616
Övrigt	1 427 993	710 102
Summa nettoomsättning	33 338 106	30 482 853

NOT 6 ÖVRIGA INTÄKTER

	2016	2015
ÖVRIGA INTÄKTER		
Hyror	400 122	430 553
Övrigt	406 634	367 639
	806 756	798 192

NOT 7 LÄMNADE BIDRAG OCH MEDLEMSAVGIFTER

	2016	2015
LÄMNADE BIDRAG OCH MEDLEMSAVGIFTER		
Administrativt bidrag till PRO-distrikten	3 120 000	3 120 000
Medlemsavgifter till andra organisationer	713 404	658 173
	3 833 404	3 778 173

NOT 8 VERKSAMHETSKOSTNADER

	2016	2015
VERKSAMHETSKOSTNADER		
Material- och externa verksamhetskostnader	-4 337 857	-3 491 148
Tidning PROpensionären	-20 738 672	-20 178 111
Medlemsvärvning	-4 464 997	-7 773 999
Studieverksamhet	-2 828 951	-3 117 497
Organisation	-6 553 110	-5 630 004
Kongresskostnader	-122 500	-7 622 495
Kultur	-376 709	-582 501
Förlagsmaterial	-2 880 696	-2 884 422
Intressepolitik	-928 357	-517 758
Fastighetsförvaltning	-1 312 700	-1 083 726
Övrigt	-337 814	-368 284
	-44 882 363	-53 249 945

NOT 9 ÖVRIGA EXTERNA KOSTNADER

	2016	2015
Lokal och inventarier	-6 940 423	-6 734 721
Kontor	-5 196 004	-5 308 572
Medlemsregistret, gamla systemet	-	-316 180
IT-administration	-8 470 235	-6 243 230
Projekt medlemssystemet inkl utbildning	-	-4 755 128
Övrigt	-665 635	-744 551
	-21 272 297	-24 102 382

NOT 10 ARVODE OCH KOSTNADSERSÄTTNING TILL REVISORER

	2016	2015
KPMG		
Revisionsuppdrag	223 665	243 750
Skatterådgivning	-	25 000
Andra uppdrag	234 050	909 640
FÖRTROENDEVALDA REVISORER		
Revisionsuppdrag	17 720	14 000

Under 2016 utgörs andra uppdrag av av löpande rådgivning avseende redovisning. 2015 ingick även arbete och projektledning av medlemssystemet i andra uppdrag.

Med revisionsuppdrag avses lagstadgad revision av årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens och förbundssekreteraren förvaltning samt revision och annan granskning utförd i enlighet med överenskommelse eller avtal. Nytt avtal har upprättats med KPMG för kongressperioden 2015 – till och med kongressen 2018.

Detta inkluderar övriga arbetsuppgifter som det ankommer på föreningens revisor att utföra samt rådgivning eller annat biträde som föranleds av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter.

NOT 11 ANSTÄLLDA, PERSONALKOSTNADER OCH ARVODEN TILL STYRELSE

Medelantalet anställda

	2016	varav män	2015	varav män
Sverige	* 51	29%	** 53	32%

* Varav PRO:s kansli 29

** Varav PRO:s kansli 29

Redovisning av könsfördelning i ledningen

	2016-12-31	Andel kvinnor	2015-12-31	Andel kvinnor
Styrelsen		55%		55%
Övriga ledande befattningshavare		25%		50%

Löner och andra ersättningar samt sociala kostnader, inklusive pensionskostnader

	2016	2015
Löner och ersättningar	28 615 880	28 901 221
Sociala kostnader	12 470 892	9 976 889
(varav pensionskostnad) 1)	(5 233 956)	(2 953 724)

1) Av organisationens pensionskostnader avser 361 tkr (f.å. 296 tkr) föreningens ledning avseende 4 (4) personer.

Inga pensionskostnader/förpliktelser föreligger för styrelsen.

Förbundssekreterare och övrig personal har enligt kollektivavtal KFO - Handels avtalspension tecknat i Folksam/KP.

Löner och andra ersättningar fördelade mellan styrelseledamöter m.fl. och övriga anställda

	2016		2015	
	Styrelse och förbundssekreterare	Övriga anställda	Styrelse och förbundssekreterare	Övriga anställda
Löner och andra ersättningar	1 705 281	26 910 599	1 647 441	27 253 780
(varav tantiem o.d.)	(-)	(-)	(-)	(-)

Avgångsvederlag

Det finns inte några avtal om avgångsvederlag för förbundssekreteraren eller någon annan i PRO:s ledning.

NOT 12 AV- OCH NEDSKRIVNINGAR AV MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

	2016	2015
AVSKRIVNINGAR ENLIGT PLAN FÖRDELADE PER TILLGÅNG		
Byggnader och mark	-493 193	-665 362
Markanläggning	-172 995	-172 995
Inventarier, verktyg och installationer	-288 158	-331 858
	-954 346	-1 170 215
NEDSKRIVNINGAR FÖRDELADE PER TILLGÅNG		
Byggnader och mark	-9 746 793	-5 000 000
Markanläggning	-253 207	-
	-10 000 000	-5 000 000
Av- och nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar	-10 954 346	-6 170 215

NOT 13 EXCEPTIONELLA POSTER

	2016	2015
EXCEPTIONELLA KOSTNADER		
Nedskrivning av byggnader och markanläggningar	-10 000 000	- 5 000 000
	-10 000 000	-5 000 000

Under 2016 har en oberoende värdering gjorts av fastigheten i Gysinge. Värderingen visade att fastighetens värde uppgår till cirka 3 500 tkr. En nedskrivning av fastigheten har därför skett med 10 000 tkr.

NOT 14 OPERATIONELL LEASING**Leasingavtal där organisationen är leasetagare**

	2016-12-31	2015-12-31
Framtida minimileaseavgifter avseende icke uppsägningsbara operationella leasingavtal		
INOM ETT ÅR		
Lokahyra	3 248 000	3 848 000
Fordon	299 000	327 000
Kontorsutrustning	1 553 240	1 405 528
MELLAN ETT OCH FEM ÅR		
Lokahyra	8 623 000	3 315 000
Fordon	245 000	546 000
Kontorsutrustning	1 597 410	913 704
SENARE ÄN FEM ÅR	-	-
	15 565 650	10 355 232
Räkenskapsårets kostnadsförda leasingavgifter	5 871 694	5 877 906

NOT 15 RÄNTEINTÄKTER OCH LIKNANDE RESULTATPOSTER

	2016	2015
Ränteintäkter, övriga	10 922	13 760
Utdelningar	188 145	106 943
Realisationsresultat	1 769 096	–
	1 968 163	120 703

NOT 16 SKATT PÅ ÅRETS RESULTAT

	2016	2015
Aktuell skattekostnad	-61 679	-80 422
	-61 679	-80 422

Aktuell skattekostnad avser Folkhögskolan. Folkhögskolan bedriver näringsverksamhet i mån av utrymme i den egna verksamheten. Kostnaderna för verksamheten redovisas i Folkhögskolans kostnader och beräknas utgöra samma procent av de totala gemensamma kostnaderna som intäkterna utgör av de totala intäkterna. Näringsverksamheten utgörs av konferensverksamhet, café samt restuarangservering. PRO är helt skattebefriade från skatt på kapitalinkomster.

Avstämning av effektiv skatt

	2016		2015	
	Procent	Belopp	Procent	Belopp
Resultat avseende näringsverksamhet före skatt		280 359		365 554
Skatt enligt gällande skattesats	22,0%	-61 679	22,0%	-80 422
Ej avdragsgilla kostnader	0,0%	-	0,0%	-
Ej skattepliktiga intäkter	0,0%	-	0,0%	-
Redovisad effektiv skatt	22,0%	-61 679	22,0%	-80 422

NOT 17 BYGGNADER OCH MARK

	2016-12-31	2015-12-31
ACKUMULERADE ANSKAFFNINGSVÄRDEN		
Vid årets början	24 557 040	24 431 385
Nyanskaffningar	672 475	125 655
Vid årets slut	25 229 515	24 557 040
ACKUMULERADE AVSKRIVNINGAR		
Vid årets början	-6 479 637	-5 814 275
Årets avskrivning	-493 193	-665 362
Vid årets slut	-6 972 830	-6 479 637
ACKUMULERADE NEDSKRIVNINGAR		
Vid årets början	-5 000 000	-
Årets avskrivning	-9 746 793	-5 000 000
Vid årets slut	-14 746 793	-5 000 000
Redovisat värde vid årets slut	3 509 892	13 077 403

Under 2016 har en oberoende värdering gjorts av fastigheten i Gysinge. Värderingen visade att fastighetens värde uppgår till ca 3 500 tkr. En nedskrivning av fastigheten har därför skett med totalt 10 000 tkr fördelat på 9 747 tkr på byggnaden och 253 tkr på markanläggningar.

NOT 18 MARKANLÄGGNING

	2016-12-31	2015-12-31
ACKUMULERADE ANSKAFFNINGSVÄRDEN		
Vid årets början	2 594 934	2 434 310
Nyanskaffningar	-	160 624
Vid årets slut	2 594 934	2 594 934
ACKUMULERADE AVSKRIVNINGAR		
Vid årets början	-2 015 939	-1 842 944
Årets avskrivning	-172 995	-172 995
Vid årets slut	-2 188 934	-2 015 939
ACKUMULERADE NEDSKRIVNINGAR		
Vid årets början	-	-
Årets avskrivning	-253 207	-
Vid årets slut	-253 207	-
Redovisat värde vid årets slut	152 793	578 995

Under 2016 har en oberoende värdering gjorts av fastigheten i Gysinge. Värderingen visade att fastighetens värde uppgår till ca 3 500 tkr. En nedskrivning av fastigheten har därför skett med totalt 10 000 tkr fördelat på 9 747 tkr på byggnaden och 253 tkr på markanläggningar.

NOT 19 INVENTARIER, VERKTYG OCH INSTALLATIONER

	2016-12-31	2015-12-31
ACKUMULERADE ANSKAFFNINGSVÄRDEN		
Vid årets början	6 039 620	5 689 998
Nyanskaffningar	68 650	349 622
Vid årets slut	6 108 270	6 039 620
ACKUMULERADE AVSKRIVNINGAR		
Vid årets början	-5 181 220	-4 849 362
Årets avskrivning på anskaffningsvärden	-288 158	-331 858
Vid årets slut	-5 469 378	-5 181 220
Redovisat värde vid årets slut	638 892	858 400

NOT 20 ANDELAR I KONCERNFÖRETAG

	2016-12-31	2015-12-31
ACKUMULERADE ANSKAFFNINGSVÄRDEN		
Vid årets början	1 476 700	1 476 700
Förvärv	1 000	-
Vid årets slut	1 477 700	1 476 700
Redovisat värde vid årets slut	1 477 700	1 476 700

Spec av organisationens innehav av andelar i koncernföretag

Dotterföretag / Org nr / Säte	Antal andelar	Andel i % i)	2016-12-31 Redovisat värde	2015-12-31 Redovisat värde
Grand Tours AB, 556291-8358, Stockholm	14 777	58,0	1 477 700	1 476 700
			1 477 700	1 476 700

i) Ägarandelen av kapitalet avses, vilket även överensstämmer med andelen av rösterna för totalt antal aktier.

PRO utgör moderförening för en koncern med dotterbolaget Grand Tours AB. PRO upprättar inte koncernredovisning med hänvisning till reglerna i Årsredovisningslagen 7 kap 3a §, då dotterbolaget inte har en väsentlig påverkan på koncernens omsättning, resultat och eget kapital.

NOT 21 ÖVRIGA FORDRINGAR

	2016-12-31	2015-12-31
Fordran lönebidrag	20 037	45 234
Fordran landstingsbidrag	-	309 057
Fordran övriga bidrag	-	583 265
Fordran Trippelskräpet	8 300 000	7 500 000
Övriga kortfristiga fordringar	986 966	615 738
	9 307 003	9 053 294

NOT 22 FÖRUTBETALDA KOSTNADER OCH UPPLUPNA INTÄKTER

	2016-12-31	2015-12-31
Förutbetalda hyreskostnader	829 391	997 713
Förutbetalda fakturor	3 532 184	3 597 583
Övriga poster	312 966	103 959
	4 674 541	4 699 255

NOT 23 KORTFRISTIGA PLACERINGAR

	2016-12-31		2015-12-31	
	Redovisat värde	Verkligt värde	Redovisat värde	Verkligt värde
DERIVAT FÖR VILKA SÄKRINGSREDOVISNING TILLÄMPAS				
PRO, räntefond	25 500 000	25 379 675	5 277 641	7 024 595
PRO, aktiefonder m.m.*	4 965 735	5 641 464	357 849	520 988
Folkhögskolan, räntefond	7 971 633	8 807 784	7 971 633	8 867 994
Intresseföreningen, räntefond	550 175	564 750	550 175	562 465
	38 987 543	40 393 673	14 157 298	16 976 042

* Aktiefonder, Alternativa placeringar, Blandfonder m.m.

Under året har avyttring skett av en penningmarknadsfond och nya investeringar har skett i Ethica aktiefonder, Ethica obligationsfonder och en ny penningmarknadsfond. Placeringarna ses som en värdepappersportfölj.

NOT 24 ÖVRIGA SKULDER

	2016-12-31	2015-12-31
Momsskuld	68 721	64 164
Personalskatter	654 050	955 970
Övrigt	804 691	867 793
	1 527 462	1 887 927

I posten Övrigt ingår skulder avseende offentliga bidrag från MSB om 679 tkr (801 tkr). De bidrag som PRO erhållit från MSB men där PRO ännu inte haft kostnader redovisas som skuld. Bidragen har erhållits för att genomföra informationsinsatser för att förebygga och hantera olyckor och skador (fallolyckor) samt att hantera allvarliga händelser och kriser.

NOT 25 UPPLUPNA KOSTNADER OCH FÖRUTBETALDA INTÄKTER

	2016-12-31	2015-12-31
Upplupen semester, övertid, sociala avgifter	5 332 241	4 702 781
Medlemsavgifter	2 161 835	2 051 553
Interimsskulder	2 341 858	1 626 116
Övriga poster	75 382	60 382
	9 911 316	8 440 832

NOT 26 STÄLLDA SÄKERHETER OCH EVENTUALFÖRPLIKTELSE

	2016-12-31	2015-12-31
Ställda säkerheter		
FÖR EGNA SKULDER OCH AVSÄTTNINGAR		
Tillgångar med äganderättsförbehåll	90 800	136 200
	90 800	136 200
Summa ställda säkerheter	90 800	136 200

Eventualförpliktelser

PRO har ett garantiåtagande för dotterbolaget Grand Tours AB räkning avseende resegaranti. Garantiåtagandet uppgår till 50 000 (50 000) kr.

PRO har en legal förpliktelse att vidta förebyggande åtgärder för de fall en naturkatastrof uppstår på marken PRO äger. Om förebyggande åtgärder inte har vidtagits kan PRO bli ersättningsskyldig för de kostnader som kan uppstå.

NOT 27 VÄSENTLIGA HÄNDELSE EFTER RÄKENSKAPSÅRETS SLUT

Under 2016 har styrelsen fattat beslut om besparingsåtgärder. Som ett led i det kommer bl.a. PRO:s kansli att flytta till mindre lokaler under våren 2017.

NOT 28 BETALDA RÄNTOR OCH ERHÅLLEN UTDELNING

	2016	2015
Erhållen utdelning	188 145	106 943
Erhållen ränta	10 922	13 760
Erlagd ränta	-42 669	-12 144
	156 398	108 559

I resultat efter finansiella poster ingår ovan redovisad utdelning, erhållen ränta och erlagd ränta.

NOT 29 LIKVIDA MEDEL

	2016-12-31	2015-12-31
FÖLJANDE DELKOMPONENTER INGÅR I LIKVIDA MEDEL:		
Kassamedel	36 871	20 418
Banktillgodohavanden	6 728 904	29 248 755
Kortfristiga placeringar, jämförbara med likvida medel	34 108 014	13 885 657
	40 873 789	43 154 830

Ovanstående poster har klassificerats som likvida medel med utgångspunkten att:

- De har en obetydlig risk för värdefluktuationer.
- De kan lätt omvandlas till kassamedel.
- De har en löptid om högst 3 månader från anskaffningstidpunkten.

**NOT 30 ÖVRIGA UPPLYSNINGAR TILL KASSAFLÖDEANALYSEN
JUSTERINGAR FÖR POSTER SOM INTE INGÅR I KASSAFLÖDET M.M.**

	2016	2015
Avskrivningar	954 346	1 170 215
Nedskrivningar	10 000 000	5 000 000
Rearesultat vid försäljning av kortfristiga placeringar	-1 769 096	-
	9 185 250	6 170 215

NOT 31 KONCERNUPPGIFTER**Inköp och försäljning inom koncernen**

För 2016 har Grand Tours AB en omsättning på 3,6 mkr (f.å. 3,3 mkr) varvid koncernens del av överskottet är ca 0,1 mkr (f.å. 0,0 mkr). Bolagets balansomslutning per 2016-12-31 uppgår till 3,9 mkr (f.å. 3,6 mkr) och koncernens del av det egna kapitalet utgör 1,8 mkr (f.å. 1,7 mkr). I verksamhetsintäkterna ingår 372 tkr som avser hyresintäkter från Grand Tours AB.

PRO har under året inte gjort några inköp från Grand Tours AB.

NOT 32 NYCKELTSDEFINITIONER

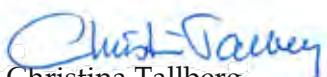
I denna not definieras de nyckeltal som finns i förvaltningsberättelsen.

Balansomslutning:	Totala tillgångar
Soliditet:	Totalt eget kapital / Totala tillgångar

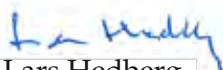
Slutord

PRO:s styrelse tackar medlemmar och anställda som under året bidragit till goda resultat, och redovisar med denna verksamhetsberättelse utvecklingen under året samt överlämnar berättelsen till representantskapet för beslut.

Stockholm den 21 mars 2017

Christina Tallberg
ordförande

Lars Hedberg
1:e vice ordförande

Lisbeth Staaf-Igelström
2:e vice ordförande

Jan Andersson

Mauritz Eliasson

Ulla Holmberg

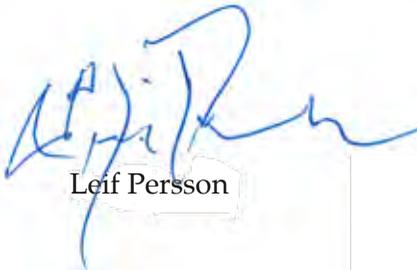
Ingela Ekholm

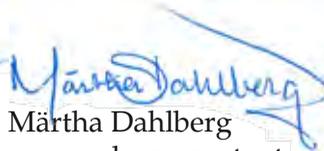
Bernth Johnson

Ann-Sofie Ingman

Leif Persson

Märtha Dahlberg
personalrepresentant

Vår revisionsberättelse har lämnats den 23 mars 2017

Olof Karlsson

Sylve Qvillberg

Fredrik Sjölander
auktoriserad revisor
KPMG AB

Revisionsberättelse

TILL REPRESENTANTSKAPET I PENSIONÄRERNAS RIKSORGANISATION,
ORG. NR. 846000-5120

Rapport om årsredovisningen

UTTALANDEN

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Pensionärernas Riksorganisation för år 2016. Föreningens årsredovisning ingår på sidorna 25-50 i detta dokument.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av föreningens finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att representantskapet fastställer resultaträkningen och balansräkningen för föreningen.

GRUND FÖR UTTALANDEN

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Revisorernas ansvar enligt denna sed beskrivs närmare i avsnitten *Den auktoriserade revisorns ansvar* samt *Den förtroendevalda revisorns ansvar*.

Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisors sed i Sverige. Vi som auktoriserad revisor har fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

ANNAN INFORMATION ÄN ÅRSREDOVISNINGEN

Detta dokument innehåller även annan information än årsredovisningen och återfinns på sidorna 1-24. Den andra informationen består av verksamhetsberättelse (men innefattar inte årsredovisningen och vår revisionsberättelse avseende denna). Det är styrelsen som har ansvaret för denna andra information.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

STYRELSENS ANSVAR

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden

som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att likvidera föreningen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

DEN AUKTORISERADE REVISORNS ANSVAR

Vi har att utföra revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.

- skaffar vi oss en förståelse av den del av föreningens interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.

- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.

- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en förening inte längre kan fortsätta verksamheten.

- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

DEN FÖRTROENDEVALDA REVISORNS ANSVAR

Vi har att utföra en revision enligt revisionslagen och därmed enligt god revisionssed i Sverige. Vårt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och om årsredovisningen ger en rättvisande bild av föreningens resultat och ställning.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar samt stadgar

UTTALANDE

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning för Pensionärernas Riksorganisation för år 2016.

Vi tillstyrker att representantskapet beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

GRUND FÖR UTTALANDE

Vi har utfört revisionen enligt god revisions sed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisors sed i Sverige. Vi som auktoriserad revisor har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

STYRELSENS ANSVAR

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen.

REVISORNS ANSVAR

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot föreningen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisions sed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot föreningen.

Som en del av en revision enligt god revisions sed i Sverige använder den auktoriserade revisorn professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaper. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på den auktoriserade revisorns professionella bedömning och övriga valda revisorers bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för föreningens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet.

Stockholm den 23 mars 2017

KPMG AB
Fredrik Sjölander
Auktoriserad revisor

Olof Karlsson
Förtroendevald revisor

Sylve Qvillberg
Förtroendevald revisor

Pensionärernas riksorganisation, PRO, är landets största pensionärsorganisation med drygt 387 000 medlemmar. I PRO finns gemenskap och medlemsaktiviteter som kultur, studier, resor och friskvård. PRO bedriver ett omfattande påverkansarbete gällande pensioner, vård och omsorg, boende för äldre och rättvisa skatter. PRO gör Sverige klokare, friskare och roligare.

PRO

Pensionärernas Riksorganisation | Postadress: Box, 3274, 103 65 Stockholm | Besöksadress: Adolf Fredriks Kyrkogata 12.

Telefon: 08-701 67 00 | E-post: info@pro.se | Webb: www.pro.se

© Foto: David Appelgren, Saga Berlin, Stefan Bladh, Henrik Fahlgren, Patrik Lundin och Jack Mikrut.

Produktion: PRO | Tryck: Danagård Litho | April 2017 | Artikelnummer: PRO685